

Acordul Basel III

Adrian Codirlasu, CFA, PhD

Ca răspuns la criza bancară globală, generată de criza subprime din Statele Unite, Comitetul de supraveghere bancară al Băncii Reglementelor Internaționale a emis, în decembrie 2010, sub titulatura de Basel III: Cadrul Internațional pentru Măsurarea, Standardizarea și Monitorizarea Riscului de Lichiditate și Basel III: Un Cadru Global de Reglementare pentru Bănci și un Sistem Bancar mai Solid noile reglementări pentru adecvarea capitalului instituțiilor bancare. Aceste reglementări, adoptate de către grupul G20 reprezintă punctul central al reformei financiare globale pentru prevenirea apariției în viitor a crizelor bancare.

Prevederile noului acord vor fi implementate gradual începând din 2011, urmând ca până la finalul anului 2018 să fie implementate complet. Deoarece implementarea noului acord presupune majorarea capitalului băncilor, perioada extinsă de implementare este necesară pentru a acorda băncilor suficient timp pentru a constitui capitalul suplimentar.

Conform inițiatorilor noului acord, Basel III încearcă să îmbine supravegherea micro și macro-prudențială, fiind în același timp un cadru de management al riscului la nivel de bancă (preluat din Basel I și Basel II) și un cadru de management al riscului sistemic, la nivel de sistem bancar.

În ceea ce privește cadrul microprudențial, Basel III aduce noutăți pentru toate cele trei componente ale ecuației capitalului: capital reglementat, activele ponderate funcție de risc și rata de solvabilitate.

În ceea ce privește definiția capitalului, acordul Basel III pune accent sporit pe finanțarea prin emisiunea de acțiuni comune. Astfel, reduce lista instrumentelor de finanțare ce constituie capitalul de rang 1 (*tier 1*) și elimină capitalul de rang 3 (*tier 3*). De asemenea introduce reguli mai stricte de transparență în ceea ce privește capitalul.

În ceea ce privește activele ponderate funcție de risc, acordul Basel III include cerințe de capital mai ridicate pentru activitățile de tranzacționare pe piețele financiare: activele pentru tranzacționare (*trading book*), produsele de securitizare, riscul de credit pentru instrumentele tranzacționate pe piețele OTC (produsele derivate și contractele repo). Ca urmare, cerințele de capital pentru *trading book* sunt estimate a crește de aproximativ patru ori comparativ cu cele cerute de acordul Basel II.

Referitor la rata de solvabilitate, conform noului acord, băncile trebuie să dețină 4,5 la sută din activele ponderate funcție de risc capital obținut din emisiunea de acțiuni comune (comparativ cu 2 în cazul acordului Basel II). În plus, băncile trebuie să dețină, tot în acțiuni comune, un supliment (tampon) de 2,5 la sută pentru asigurarea conservării capitalului, ceea ce conduce la o rată a capitalului comun de 7 la sută. Conform estimărilor Comitetului de Supraveghere Bancară al Băncii Reglementelor Internaționale, noile reglementări conduc la o majorare (comparativ cu Basel II) de aproximativ șapte ori a cerințelor de capital din acțiuni comune. Noul acord majorează cerința de capital de rang 1 de la 4 la 6 la sută și menține la 8 la sută rata minimă de capital. Comparația în ceea ce privește capitalul în cazul celor două acorduri este prezentată în tabelul de mai jos.

Procent din activele ponderate funcție de risc	Cerințe de capital						
	Acțiuni comune			Capital rang 1		Capital total	
	Minim	Tampon pentru conservare	Reglementat	Minim	Reglementat	Minim	Reglementat
Basel II	2			4		8	
	echivalent 1 la sută pentru instituțiile multinaționale conform noii definiții a capitalului			echivalent 2 la sută conform noii definiții a capitalului			
Basel III, cu noua definiție a capitalului	4,5	2,5	7	6	8,5	8	10,5

O noutate adusă de acest acord este și măsura luată în ceea ce privește conservarea capitalului. Astfel, Basel III introduce cerința ca băncile să mențină un capital tampon de 2,5 la sută din activele ponderate funcție de risc, capital constituit din emisiunea de acțiuni comune.

Atunci când rata capitalului coboară, capitalul tampon este folosit pentru acoperirea pierderilor, iar acordul impune băncilor să rețină o pondere majoră din veniturile obținute pentru reconstituirea acestui capital și impune restricții la distribuirea de dividende, cumpararea propriilor acțiuni și acordarea de bonusuri discreționare.

Tot un element de noutate adus de noul acord este referirea la cadrul macroprudențial, la nivel de sistem bancar, în încercarea de a combate riscul sistemic.

Această nouă dimensiune constă în cinci elemente:

1. Rata de levier (leverage ratio)
2. Măsuri pentru evitarea prociclicității
3. Sistemul macroprudențial pentru băncile importante pentru sistemul bancar
4. Sistemul macroprudențial pentru piețele și infrastructurile importante pentru sistemul bancar
5. Managementul riscului sistemic

Conform Comitetului de Supraveghere Bancară a BIS, rata de levier a fost introdusă ca urmare a faptului că, premergător crizei bancare, bănci care raportau rate de capital de rang 1 solide, au înregistrat în același timp niveluri ridicate de levier atât prin operațiuni incluse în bilanț cât și prin operațiuni extrabilanțiere. Ca răspuns, Basel III include cerințe în ceea ce privește rata de levier. În același timp, nefiind calculată pe baza activelor ponderate funcție de risc, această măsură poate avea ca efect și reducerea riscului de model.

Astfel, rata de levier este calculată ca procentul din capitalul de rang 1 din active și expunerile extrabilanțiere și din produse derivate. În cazul produselor derivate este utilizată expunerea reglementată de organismul de supraveghere la care se adaugă un supliment pentru expunerile potențiale viitoare iar netting-ul este permis. În ceea ce privesc expunerile extrabilanțiere ponderea alocată acestora este de 100 la sută.

În ceea ce privește măsurile pentru combaterea prociclicității, conform noului acord, fiecare autoritate de supraveghere va monitoriza evoluția creditului, în relație cu PIB-ul, și, pe baza propriilor evaluări, în cazul în care consideră creșterea creditului ca fiind

excesivă și de natură a crea riscuri pentru întregul sistem bancar, poate introduce o cerință suplimentară de capital (tampon anticiclic) între 0 și 2,5 la sută din capitalul corespunzător acțiunilor comune. Această cerință poate fi reversată atunci când riscul la adresa sistemului bancar încetează. În cazul unei bănci care operează în mai multe jurisdicții, capitalul tampon va fi o medie ponderată funcție de expunerea pe credite, a acestor cerințe din fiecare jurisdicție în care banca operează. Pentru a acorda băncilor suficient timp de acomodare, modificarea cerințelor de capital anticiclic trebuie anunțate cu 12 luni înaintea intrării în vigoare a cerinței.

Referitor la băncile (care prin dimensiune sunt) importante pentru sistem s-a convenit instituirea unei cerințe sistemice de capital. Sistemul de identificare a acestor instituții bancare precum și modalitatea de impunere a cerinței de capital urmează să fie adoptate, de către BIS, până la finalul anului 2011.

În ceea ce privește sistemul macroprudențial pentru piețele și infrastructurile importante pentru sistemul bancar, principalele instrumente vizate sunt contractele derivate. Ca urmare, în cazul tranzacționării unor asemenea instrumente pe o piață reglementată sau printr-o casă de compensație, ponderea de risc aplicată activelor va fi între 1 și 3 la sută. În cazul tranzacționării acestor instrumente pe piața OTC vor fi aplicate ponderi de risc mai mari, pentru a încuraja participanții pe aceste piețe să utilizeze piețe reglementate sau case de compensație în efectuarea acestor tranzacții. În același timp, băncile centrale și organismele de reglementare vor supraveghea aceste piețe organizate astfel încât acestea să fie administrate și capitalizate corespunzător și să nu creeze risc sistemic sau de concentrare.

În cazul celui de-al cincilea element al cadrului macroprudențial, pentru a reduce riscul sistemic, organismele de reglementare trebuie să solicite băncilor care folosesc propriile modele de cuantificare a riscurilor să realizeze teste de stress pentru a observa comportamentul atât a sistemelor de cuantificare a riscurilor, cât și a instituției financiare respective în cazul unor evenimente extreme.